

Asia: VN/16052/2021

Kulttuurin tulevaisuustyöryhmän raportti

Lausunnonantajan lausunto

Miten työryhmän raportti onnistuu sanoittamaan ja viestimään kulttuurialan tilannetta ja kehittämishaasteita alan jälleenrakennuksen ja vahvistamisen tarve huomioiden?

Raportti on tärkeä työkalu kulttuurialan haasteiden voittamiseksi, joten sen ehdotuksilla on merkitystä. Raportti onnistuu kuvaamaan keskeiset ongelmat ja haasteet. Toimenpide-ehdotukset ovat parhaimmillaan konkreettisia mutta joissakin kohdin toimenpide-ehdotuksen teksti on toimenpiteeksi liian yleistasoista kuten "Valtio ja kunnat turvaavat kulttuuripalveluiden yhdenvertaisen saatavuuden kunnissa"

Kulttuuria on alussa määritelty useasta eri näkökulmasta ja tuotu kulttuurialan merkitystä esiin myös käytännönläheisesti. Kulttuuriin on sivulla kahdeksan liitetty yhteenkuuluvuus, demokratia, ekologinen kasvu ja kestävyys. Turvallisuus nousee tällä hetkellä myös osaksi näitä keskusteluja, joten käsitteen "turvallisuus" lisääminen lisääisi asiakirjan yhdyspintaa muihin alan dokumentteihin. Käsitteen voisi liittää kohtaan "yhteenkuuluvuus".

Kulttuurialan tilanne ja haasteet on kuvattu alkukappaleessa lyhyesti ja ytimekkäästi. Otsikot nostavat keskeiset kehittämisteemat esille. Johdannon lopussa ehdotetaan kulttuuribudjetin nostamista prosenttiin. Rinnalle tulisi nostaa samanarvoiseksi tavoitteeksi kulttuurin oman elinkeinopoliittisen ja elinvoimaan perustuvan vaikuttavuuden lisäämisen. Kulttuurialojen organisaatiot, työpaikat ja yrittäjyys ovat yhä vahvemmin osana erilaisia yhteiskunnan rakenteita, toimintoja ja palveluita. Taloudellisen resurssilisäyksen tavoitteiden rinnalla yht'aikaisena on oltava rakenteiden kehittämisen tavoite. Rakenteiden kehittämisen tavoite siten että taide ja kulttuuri ovat orgaaninen osa toimivaa yhteiskuntaa, ei ylläpidettävä lisäke.

Loppukommenttina viestintään ja sanoittamiseen: tulisiko raportille mieltä hieman terävämpi nimi?

Mitkä raportin toimenpide-esityksistä ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa (max 5)?

- Ministeriryhmän ja toimialat ylittävän elimen perustaminen kulttuurin kehittämiseksi
- Luovien alojen rahasto ja monikanavaisen rahoituksen vahvistaminen kehittämistoimissa
- Yksityisten lahjoitusten verovähennysoikeus (hyvin konkreettinen ehdotus)

- Luovien alojen osuustoiminnan ja yhteisötalouden kehittämisohjelma

- Hyvinvointialueet tarjoavat kulttuurihyvinvointipalveluita-->Taiken on oltava vahvemmin mukana alueilla tässä työssä edistämässä taiteen ammattilaisten työllisyyttä.

Miten voidaan mielestänne vaikuttaa siihen, että työryhmän viestit tulevat huomioituiksi ja esitykset toteutetuiksi mahdollisimman hyvin seuraavalla hallituskaudella?

Työryhmän toimenpiteet tulee sisäistää puoluekentässä sekä erilaisissa parlamentaarisisissa elimissä. Myös kulttuurihyvinvointipooli em. elimenä on osa tiedonvälitystä ja toimenpiteitä edistävä toimija eduskunnan sisällä. Ministeritason vierailut alueilla edesauttavat ruohonjuuritason työtä.

Euroopassa useat maat ovat samankaltaisessa tilanteessa, joten kansainvälisissä yhteyksissä on hyvä viestiä ja benchmarkata tavoitteita ongelmien ratkaisemiseksi. Kansainvälinen keskustelu vahvistaa ja luo uskoa myös tavoitteiden edistämiseen kansallisella tasolla.

Esityksistä tulee tuottaa napakka diasetti ja visualisointi, joka "velvoitetaan" käymään läpi luottamushenkilöiden ja eri hallinnonalojen kanssa kunnissa ja hyvinvointialueilla. On tärkeää että viestintä kohdentuu suoraan eri ministeriöistä myös hyvinvointialueelle. Tämä lisää tavoitteiden painoarvoa sen lisäksi että viesti kulkee peruskunnista yhteistyön kautta kulttuurihyvinvoinnin yhteistyöryhmiin.

Maakuntaliittojen rooli tulee olla myös vahva. Mitä useammalta taholta pyritään samoihin tavoitteisiin sen parempi. Tavoitteille tulee saada myös julkisuutta, joka laittaa painetta niiden konkreettiseen toteuttamiseen. Kulta ry. on ollut ja edelleen on hyvä viestijä kulttuurin tavoitteista julkisuudessa sekä erilaisissa työryhmissä.

Lukukohtaiset kommentit

Luku 1: Annamme kulttuurillemme sille kuuluvan arvostuksen. Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Yhteiskunnallisen arvostuksen kasvattamiseen tulee panostaa. Tekstistä voi saada kuvan, että tilanne alkaa aivan nollostasta mutta näinhän ei kuitenkaan ole. Taide ja kulttuuri ovat osa perusopetusta, eri ikäisten taidekasvatus, taide osana rakentamista, kulttuurihyvinvointi jne. ovat olemassa olevia ja alati kehittyviä tendenssejä. Kysymys on kuinka saada huomio ja sitä kautta laajempi ja syvempi ymmärrys taiteen ja kulttuurin asemalle, myös jo olemassa olevalle ja toimivalle taiteen ja kulttuurin kentälle. Kansalaiset tuntuvat kuitenkin ymmärtävän taiteen ja kulttuurin merkityksen paremmin tehdyn kyselyn perusteella kuin mitä poliittinen järjestelmämme antaa ymmärtää. Arvo tulee myös siitä että taiteella ja kulttuurilla on arkiarvo, käyttöarvo, jokapäiväinen arvo ja että se osataan sanoittaa ja tunnistaa osana yhteiskunnan rakenteita kyseenalaistamatta.

Lause "On aika herätä ja tunnustaa kulttuurialan merkitys..." voi antaa mielikuvan että kulttuuri staattisesti on paikoillaan ja muiden tulee rientää tuomaan arvostus. Tunnustaa-sana piiloviestii että jokin on tahallisesti jätetty syrjään ja nyt vaaditaan hyvitystä. Arvon ja arvostuksen kasvattaminen on tärkeää mutta kasvattamisen tulisi lähteä muun kuin tunnustamisen kautta, sillä siitä tulee pakottamisen mielikuva.

Siilot ovat pahimmillaan este jos ymmärrys yhteistyöstä puuttuu. Siilot purkautuvat usein yhteisellä resursoinilla "rahapussilla" ja toivottavasti myös toimenpiteet tähtäävä yhteisiin rahoituksiin.

Tekstissä sekä siilot ja mosaiikkimaisuus nähdän molemmat negatiivisina asioina. Kun siiloja puretaan mennään väistämättä kohti mosaiikkimaisempaa ja monimuotoisempaa rakennetta. Siilojen ja pirstaloituneisuuden optimaalista väliä varmasti haetaan tekstissä, pitäisikö tavoitella yrittää kuvata?

Luku yksi nostaa esiin taiteen ja kulttuurin olemassa olon arvon ja tunnistamisen yhteiskunnassa. Maakuva ja identiteetti tärkeitä nostoja tässä kappaleessa. Taiteen ja kulttuurin kansainvälinen toimintaympäristö sekä yhteenkuuluvuutta edistävä vaikutus (turvallisuus) voisivat olla muissakin kappaleissa (sopivissa kohdin) esillä.

**Luku 2: Kasvatamme hyvinvointiamme investoimalla kulttuuriin.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Luku kaksi tiivis ja selkeä. Toimenpiteet tukevat tavoitteita hyvin ja ovat laajavaikutteisia

**Luku 3: Tuemme tekijöitä ja vahvistamme samalla talouttamme.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Luvussa kolme on digitalisaatio nostettu painokkaasti ja perustellusti esiin. Digitaalisen ansainnan alustaongelmat ym. haasteet ovat kansainvälisiä ja toimenpiteissä tämä on huomioitu.

Suomi on täynnä koulutushankkeita erilaisille ryhmille osaamisen kehittämiseen. Onko todella niin että vain vakituksessa työsuhteessa olevilla on niihin mahdollisuudet? Onko ennemminkin niin, että kyse koulutustarjonnan löydettävyydestä?

Toimenpide-ehdotuksissa on hyvä että esitysten elinkaariin ja kiertoon on kiinnitetty huomiota. Myös taiteen vapaan kentän ja instituutioiden yhteistyön vahvistamiseen on kiinnitetty huomiota, mikä on hyvä asia. Julkisen resurssin parempi hyödyntäminen myös muiden kuin instituutioiden toimesta on tärkeää.

**Luku 4: Teemme tarvittavat rakenteelliset uudistukset freelancereiden työskentelyolosuhteiden parantamiseksi.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Luvussa neljä free-lancereiden ansioiden muodostumisen listasta puuttuu sosiaaliturva, joka aukkoisuudessaankin on olemassa. Taitelija-ammateissa opetustyö, teosmyynti, apurahat ja sosiaaliturva muodostavat nelikentän. Taitelijapalkasta tulisi voida keskustella konkreettisemmin, mitä se on, mistä palkka maksettaisiin ja mihin se velvoittaa ja mihin ei. Asia ei ole kenellekään uusi, maailmalla on ollut ja on edelleen taitelijapalkkamalleja käytössä. Luvun neljä otsikko puhuu free-lancereiden työskentelyolosuhteista mutta sisällössä fokusoidaan tarkemmin sosiaaliturvaan. Sosiaaliturva on käytännössä nykyään osa taitelijapalkkaa, joten millä mekanismilla tämä "etusresurssi" olisi muokattavissa palkaksi, yhteiskunnan kontribuutioksi tehdystä taidetyöstä ja millä ehdoilla?

**Luku 5: Tarjoamme kaikille suomalaisille tasavertaiset mahdollisuudet nauttia kulttuurista.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Viidennessä luvussa käydään läpi kulttuurirakenteita joko itsenäisinä kuten taiteen perusopetus tai muihin rakenteisiin sitoutuneena kuten taide osana terveystaloutta. Peruskunnan tai sivistyskunnan vastuu kulttuurin edistämisestä ja olosuhteista on vahva mm. ennaltaehkäisevän kulttuurihyvinvointityön näkökulmasta. Toisin kuin ehkä aiemmin suunnitelmissa ajateltiin,

kulttuurihyvinvointi on myös osa hyvinvointialueiden toimintaa. Tämä on huomioitu toimenpide-ehdotuksissa.

Aholainen Mari
Jyväskylän kaupunki - Mari Aholainen Kulttuuripalvelut